

**IRKÇILIK VE HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE KARŞI
AVRUPA KOMİSYONU**

**4 NO.LU ECRI
GENEL POLİTİKA TAVSİYE KARARI :**

**POTANSYEL MAĞDURLARIN
AYRIMCILIK VE İRKÇILIK KONUSUNDAKI
DENEYİM VE ALGILAMALARINA
İLİŞKİN ULUSAL ANKETLER**

Strasbourg, 6 mart 1998

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Web sitemizi ziyaret edin: www.coe.int/ecri

İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu,

Avrupa Konseyi'ne üye devletler Devlet ve Hükümet Başkanları'nın 8-9 Ekim 1993 tarihlerinde Viyana'da yaptıkları Zirve Toplantısı'nda kabul edilen Beyanname metnini hatırlayarak,

Söz konusu Beyanname çerçevesinde tesbit edilen, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlükle mücadeleye ilişkin hareket programında, üye Devletler'e yönelik tavsiyeler düzenlemeyi de içeren görev ve yetkilerle mücehhez İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu'nun kurulması için Bakanlar Komitesi'ne çağrıda bulunulduğunu hatırlayarak,

Keza, Avrupa Konseyine üye devletler Devlet ve Hükümet Başkanları'nın 10-11 Ekim 1997 tarihlerinde Strazburg'da yaptıkları İkinci Zirve Toplantısı'nda kabul edilen Nihai Beyanname ve Hareket Programı metnini hatırlayarak,

Söz konusu Nihai Beyanname'de, Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin amacının daha özgür, daha hoşgörülü ve adil bir Avrupa Toplumu inşa etmek olduğu hususunun teyit edildiğini ve ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadelenin yoğunlaştırılması çağrısında bulunulduğunu vurgulayarak,

1 No.lu Genel Politika Tavsiye Kararı'nda, ECRI'nın, uygun hallerde ve zamanlarda, verilerin korunması ile özel hayatın korunmasına ilişkin Avrupa yasaları, yönetmelikleri ve tavsiye kararlarına uyulmak kaydıyla, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlükten bilhassa mağdur olabilecek toplulukların durumları ile

üye devletlerin hükümetlerine, bu kararın ekinde yer alan esaslardan esinlenerek, potansyel mağdurların bakış açısından ırkçılık ve ayrımcılığa ilişkin deneyim ve algılamaları yansıtan ulusal anketlerin düzenlenmesini temin etmeye yönelik tedbirler almalarını tavsiye eder.

karşılaştıkları olayların değerlendirilmesini sağlamaya yönelik veriler toplanması için üye Devletler'e çağrıda bulunduğunu hatırlayarak,

Sorunları teşhis etmek ve politikalar oluşturmak açısından, ırkçı ve ayrımcı fiillerle ilgili ve de azınlık toplulukların durumuna ilişkin olarak yaşıntının tüm alanlarını kapsayan istatistik verilerin, son derece önemli olduğunu vurgulayarak,

Bu verilerin, tutum ve tavırlar, fikirler ve algılamalara ilişkin verilerle tamamlanması gerektiğine inanmış olarak,

Toplum genelindeki anketlere ek olarak, potansyel mağdurların ırkçılık ve ayrımcılık konusundaki deneyim ve algılamalarını belirleyen hedef kitlelere yönelik anketlerin, bu meyanda yenilik arzeden faydalı bir bilgi kaynağı olduğu kanaatıyla,

Bu tür anketlerde alınan sonuçların, sorunları aydınlatmak ve durumu iyileştirmek amacıyla çeşitli şekillerde kullanılabilmesi kanaatıyla,

Keza, potansyel mağdurların deneyim ve algılamalarının geçerli olarak kabul edilmesi ile gerek bir bütün olarak topluma gerekse de bizzat zedelenmeye açık topluluklara önemli bir mesaj verileceği kanaatıyla,

Halihazırda, bazı üye devletlerde bu tür anketlerin düzenlenmekte olduğunu memnuniyetle karşılayarak,

Avrupa'nın tamamında bu tür anketlerin düzenlenmesiyle gerek ulusal düzeyde gerekse de Avrupa düzeyinde ırkçılık ve ayrımcılığa ilişkin durumu gösteren daha ayrıntılı bir tablonun elde edileceğini not ederek,

4 No.lu ECRI Genel Politika Tavsiye Kararı'na Ek

Potansyel mağdurların bakış açısından ırkçılık ve ayrımcılığa ilişkin deneyim ve algılamaları yansıtan anketlerin düzenlenmesi ile ilgili esaslar

I. Bu tür anketlerin genel amacı

1. Bu tavsiye kararında belirtilen türdeki anketlerin amacı, ırkçılık ve ayrımcılıktan halihazırda mağdur olanlar ile potansyel mağdurların bakış açısından ırkçılık ve ayrımcılık konusundaki sorunlara ilişkin bir tablo elde etmektir. Bu yenilikçi yaklaşım, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlük eylemlerinden zedelenebilecek çeşitli topluluklara mensup kişilere ırkçılık ve ayrımcılıkla ilgili deneyimlerine ve de içinde yaşadıkları toplumu bu yönden nasıl algıladıklarına ilişkin bilgi elde etmeye yönelik sorular yöneltilmek suretiyle, bu kişiler arasında bir anket yapılmasını gerektirmektedir. Böylece, hassas topluluklara mensup kişilerin deneyim ve algılamalarına ilişkin veriler toplanmaktadır. Bu veriler, gerek ırkçı olaylara ve çeşitli alanlardaki ayrımcılık düzeyine ilişkin daha nicel verileri, gerekse de, toplum içindeki çoğunluğun, azınlık topluluklar ile ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle ilgili konular hakkındaki fikir ve tutumlara ilişkin verileri tamamlayabilir ve zenginleştirebilir.

II. Anketlerin pratik olarak düzenlenmesi

2. Bu tür anketlerin tasarımı ve yürütülmesi, ırkçılık ve hoşgörüsüzlük alanında deneyim sahibi araştırmacılara veya kurumlara havale edilebilir; mahallinde anket yapılması işlemleri ise anket ve araştırma kuruluşları tarafından yerine getirilebilir.
3. Anket için "kategori" olarak seçilecek azınlık topluluklar her ülkenin kendi koşullarına göre belirlenecek olup, örneğin, göçmen toplulukları, milli azınlıkları ve/veya diğer hassas toplulukları kapsayabilir.
4. Hangi toplulukların "kategori" kapsamına alınacağıın belirlenmesinde, hedef topluluğun büyüklüğü ve her topluluğun karşılaştığı ayrımcılık derecesine ilişkin halihazırda elde bulunan bilgiler (örneğin, iş ve çalışma ile ilgili istatistikler, ayrımcılık konusunda ilgili mercilere intikal ettirilmiş şikayetler) dikkate alınabilecek etkenler arasında sayılabilir.
5. "Kontrol" ve "karşılaştırma" guruplarının dahil edilmesi, bir başlangıç karşılaştırması yapılabilmesi açısından uygun olabilir; örneğin, ayrımcılık ve ırkçılık konusunda, genel olarak önemli sorunlarla karşılaşmamış görünen bir azınlık topluluk, ankete dahil edilebilir.
6. Doğum yeri, etnik köken, dini inanç, anadil, vatandaşlık gibi değişkenlere ilişkin bilgi içeren iyi nüfus istatistiklerinin bulunması, bu tür anketlerin düzenlenmesini kolaylaştıracaktır. Bu tür verilerin bulunmaması halinde, uygun muhatapların belirlenmesi ve kendilerine ulaşılması için alternatif yollar bulunması gerekecektir.
7. Bu anketlerde, ırkçılık ve ayrımcılık açısından belirli bir risk taşıyan topluluklara - örneğin yasadışı olarak ülkede bulunan yabancılar - ulaşmanın büyük zorluk arzedebileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

III. Anket tasarımı

8. Ankette, sosyo-ekonomik durum ve diğer somut bilgilerle ilgili soruların yanısıra, aşağıda belirtilen geniş kategoriler kapsamında sorular yöneltilebilir:

- Somut durumlara ilişkin sorular, örneğin, çeşitli makamlarla (polis, sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, eğitim kuruluşları gibi) ve diğer kurumlar (bankalar, emlak komisyoncuları gibi) ve kuruluşlarla (işverenler, lokantalar, eğlence yerleri, mağazalar gibi) temaslarla ilgili sorular. Muhataplara, belirli bir zaman sürecinde (örneğin, geçen yıl ya da geçtiğimiz beş yıl içerisinde gibi), bir azınlık topluluğa mensup olmaları nedeniyle, kaç kez haksız davranışa maruz kaldıkları ve ne tür haksız davranışlarla karşılaştıkları sorulabilir.
- Toplum yaşamına eşit şekilde katılımı ile ilgili olarak muhatapların algıladığı imkanlar, azınlık toplulukların durumunu iyileştirmeye yönelik olarak alınan tedbirler konusundaki bilinç, bu tür imkanların ne dereceye kadar gerçekleştiği (örneğin, genel ve mesleki eğitimde başarı sağlayıcı imkanlar, iş ve çalışma imkanları) konularıyla ilgili sorular.
- Algılama ve tutumlarla ilgili sorular: Kurumlara olan güvenin derecesi, göç ve azınlık politikaları konusundaki tutum ve tavırlar, ülke hakkında ırkçı ya da yabancı düşmanı şeklindeki değerlendirmeler, dinle ilgili sorunlar, diğer topluluklara yönelik tutum ve tavırlar, toplumda çoğunluğu oluşturanlarla temas kurma konusundaki zorluklar, yaşanan ülke ya da menşei ülkenin kimliğini kabullenme, kalma ve dönme planları, ilgilinin kendisini en çok nerede "kendi evinde" hissettiği gibi temalar, uygunluk nisbetinde işlenebilir. Bu tür temaların kapsam dahiline alınması, karşılaşılan ayrımcılığın derecesi ile muhtelif tutum, tavır ve algılamalar arasında ilginç bağlantıların kurulmasını mümkün kılacaktır.

9. Belirtmek gerekir ki, bu sorular, esas olarak, ayrımcılığa ilişkin *sübjektif deneyimler* konusunda veri sağlamaktadır. Öte yandan, ayrımcılık eylemlerini, nesnel olarak ve yaşantının çeşitli aşamalarında ortaya çıktıkça "in vivo"¹ incelemek, zaten son derece güçlük arz etmektedir. Karşılaşılan ayrımcılık konusunda öznel olarak verilen bilgiler, bilhassa, diğer tür bilgilere esas teşkil eden çalışmalarla karşılaştırıldığında (örneğin, işsizlikle ilgili istatistikler, polis kayıtları, ilgili mercilere intikal eden şikayetler gibi), bir gösterge teşkil etmekte ve bu açıdan değer taşımaktadır.

IV. Anketleri müteakip çalışmalar

10. Belli bir süre sonra, ayrımcılık ve ırkçılıkla ilgili olarak belirlenmiş olan hususların zaman içerisinde değişimini saptamak veya yeni toplulukları kapsam dahiline almak amacıyla takip anketleri yapılabilir.

11. Anket sonuçları, çeşitli şekillerde kullanılabilir. Örneğin, tedbir alınması bilhassa gerekli olan konuları ortaya koymak amacıyla; ilgili toplulukların deneyimlerini ve üzerinde durdukları hususları gözönüne alan politikaların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için; mağdurların bakış açısından görüldüğü şekilde ayrımcılığa ilişkin sorunlar hakkında kamuoyunu bilgilendirmek ve bu sorunları daha iyi anlamasını sağlamak amacıyla; belirli alanlarda çalışan

¹ "in vivo": yaşayan organizma.

kişileri, bu kişilerin uygulamalarının ve de çalıştıkları kurumların azınlık topluluklar tarafından nasıl algılandığı konusunda bilinçlendirmek amacıyla (örneğin, polis, işverenler, hizmet sektöründe çalışanlar v.s.).

